

Dr. Szász Ferenc,
Kolozsvár.

Mit tehetünk kisgazdáink többtermelésének érdekében?

Erdély kisebbségi sorsba jutott magyarsága egyetemes válsággal küzd. Termelés és értékesítés betegek, az ország egészségtelen közgazdasági politikája miatt a biztos bukás felé haladunk.

Igy tehát teljes joggal mondhatjuk, hogy a Magyar Párt egyik legszentebb kötelessége, hogy az erdélyi kisgazdatársadalom helyes megszervezésével a kisgazdák többtermelését biztosítsa.

Ez ma a magyarságnak leégeetőbb és sürgős megoldásra váró problémája.

De miért emeltem ki az egészből a kisgazdák bajait? Azért, mert nemcsak a statisztika szokásos igazságai vezethetők le a nagy számok törvényéből, hanem a nagy számok törvénye fogja az erdélyi magyarság legnagyobb problémájának megoldási módját is kijelölni. Hogy egészen őszintén megmondjam: *Erdély magyarságának csaknem 80%-a földmiveléssel foglalkozik.* Közép- és nagybirtokosainkat az agrárreform anyagilag teljesen lesujtotta s míg egyrésztől új gazdasági helyzetükbe nem tudtak beilleszkedni és ezért eredményesen nem is termelnek, másrésztől az ilyen birtokosok közéleti szereplésének és termelési hatásfokának minőségét az agrárreform során átélt morális és lelki depressziók nagyban csökkentették. Itt van azonban Erdély magyarságának 70%-át kitevő kisgazdatársadalom, amelynek előrehaladásával többtermelésre való biztatásával, tanításával minden téren elérhetnők azt, hogy ez a kisgazdatársadalom Erdély magyarságát konzerválja.

Erdély kisgazdáinak megmentése jelenti Erdély egész magyarságának megmentését.

Első pillanatra tulságosan ridegnek hangzik az, amit most fogok mondani, de méltóztassanak megengedni, hogy a helyzetet egészen őszintén tárjam fel, mert úgy képezem, hogy ez a ridegség és ez az őszinteség a magyarság minden rétegének javát fogja szolgálni. Mikor mi az erdélyi magyarság közgazdasági bajaival törődünk, a földmivelés, kisgazdák és középbirtokosok bajaival kell törődnünk. A nagybirtokot az idő elseperte. Így tehát más kategóriákra, vagy más kategóriák szerveire várnak azok a feladatok, amelyeket eddig a nagybirtok töltött be. És kérdés, nem-e helyes az agrártermeléssel foglalkozó tömegek eme kategóriáira alapítanunk akkor, mikor Erdély magyarságának 80%-a agrártermeléssel foglalkozik. Mindenesetre a megoldás logikai sorrendje is azt követeli, hogy a kategóriák társadalmi termelésben betöltött szerep-sorrendje kellőképpen ki legyen emelve.

Szilárd meggyőződésem, hogy ha ezt a kérdést sikerülni fog helyesen megoldanunk, nyomában az erdélyi magyarság tömegének másik 20%-a, ahova elsősorban az iparosokat kell sorolnom, szintén talpra fog állani. Ha a lakosság zömét kitevő földmivesnek jobbra fordul sorsa, növekszik vásárlóképesége és ennek nemcsak az iparosok és kereskedők fogják hasznát látni, hanem az ügyvédek, orvosok és gyógyszerészek is. Ha jobb anyagi viszonyok közé kerül a nép, szivesebben fogja fizetni az egyházi adót. De ez az anyagi talpraállítás a magyarság kulturális fölényének előbbrevitelére is óriási kihatással lesz. A falu egyszerű gyermekei be fognak vonulni a középiskolákba és a szülők megjavult kereseti lehetőségeik folytán szivesebben fogják viselni a tanítatással járó nagyobb költségeket. Kérdés, hogy ennek a nyomán nem-e növekednék a magyarság politikai súlya is. Szerény véleményem szerint bizonyos, hogy ennek óriási kihatása lenne a magyarság politikai programjára.

Az eddig elmondott dolgok teljesen elméleti meggondoláson épültek fel. Kétségtelen azonban, hogy ezeknek az elméleti meggondolásoknak alapja a nagy számok törvényének

igazságában gyökerezik. Ezért feltétlenül meg kell állanunk emellett a kérdés mellett, hogy lássuk az ideálisan elképzelt helyzetnek mik volnának reális alapjai.

Ennek az eszmének a megvalósítása nem lehetséges momentán, hanem hosszabb időre terjedő építőmunkát kíván, melyből a magyarság minden rétegének ki kell vennie részét. Hogy azonban ez nem utópia, annak bizonyosságául legyen szabad felhoznom, hogy a nép széles rétegei valósággal szomjuhózzák a többtermelésre vonatkozó tanításokat. Várják és lesik, hogy mit tanulhatnak, mit tehetnének, hogy saját anyagi jólétük és a magyarság jóléte előbbre haladjon.

Ezt a nagy építő munkát két részre kell osztani. Az egyik volna az átmenet vagy előkészítés munkája, a másik pedig a befejező munka, amelynek fontosságát biztosítva, állandó kísérőjévé lenne a magyarság minden történéseinek. Kezdjük el talán azon, amit már most meg lehet csinálni. Ujabb időben mind erősebben és gyakrabban hivatkoznak itt is, ott is a szászok példáira és azoknak a példának a követésére hívják fel a magyarság legkülönbözőbb rétegeit. Csak most legutóbb is a lapokban olvastuk, de társadalmi szervek összejövetelein és gyűlésein állandóan azt hallottuk, hogy tanuljunk a szászoktól. Kétségtelen, ezt meg is kell tenni. Nem szabad azonban a kérdést úgy beállítani, hogy a magyarság önhibájából kifolyólag maradt el a szászok mögött, mert hiszen a szász nép évszázadok óta kisebbségi sorsban élván, egészen más kulturális, politikai és gazdasági műveltségre tett szert, mint a magyar, aki az uralkodó faj volt. Legyen szabad itt rámutatnom azonban arra a tényre, hogy a szászoknál az egyháznak és iskoláknak a vezetői milyen fontos szerepet töltenek be a nép gazdasági vezetésében. Hát egyáltalában nem tudjuk azt keresztülvinni, hogy a papok és tanítók kivegyék kellőképpen részüket a nép gazdasági vezetésében? Hiszen évek óta azt halljuk mindenfelől, hogy be kell vezetni a teológiákra a papok gazdasági oktatásának kérdését. Tanítóinkat a nép vezetésére kell kiképezni. És még sincs sehol semmi. Tűzze ki tehát feladatául a Magyar Párt közgazdasági szakosztálya, hogy ezt a kérdést még ebben az évben tető alá hozza. Nem szabad elfeledni, hogy bármiképpen is oldjuk meg a nép vezetésének a kér-

dését, lelkészeink és tanítóink gazdasági kiképzésére mindig szükség lesz. A népet nem vezetheti a birtokos, nem vezetheti pedig azért, mert a nép és a birtokos között még igen kedvező körülményeket feltételezve is, mindig egy függő viszony áll fenn, mely a hatékony munkállak igen nagy kárára válhatik. A szász lelkészek és tanítók gazdasági kiképzése már évtizedek óta a legintenzívebben folyik és ezért igazi vezetője a szász pap és tanító népének.

Ez kellene, hogy legyen az első lépés, amelyet aránylag kis áldozattal el lehet érni. A végleges kiépítéshez azonban – annak nagyobb mértékét tekintve, – nagyobb anyagi eszközökre is van szükség s ezt a következőképpen képzelem el.

Az utóbbi időben nagy vihart vert fel a magyar pénzügyintézetek körül folyó hírlapi harc. Kétségtelen dolog, hogy magyar pénzügyintézeteink óriási nehézségekkel küzdenek és ezen egyhamar változtatni nem is lehet, legalább is addig, amíg a lei stabilizációja nem következik be. Módot kell azonban találnunk arra, hogy pénzügyintézeteink károsodás nélkül részt vehessenek abban az építő munkában, amely a magyarság közgazdasági helyzetét van hivatva javítani. A szász pénzügyintézetek évi tiszta jövedelmüknek 10%-át gazdasági célokra adják. Ne kívánjuk azt, hogy a mi pénzügyintézeteink 10%-ot adjanak erre a célra, de azt elvárhatjuk, hogy akármilyen kis kvóta arányában hozzájáruljanak a magyarság bajainak megoldásához. Erdély magyarságának van egy lapja, a „Magyar Nép“, amelyet tekintélye és elterjedettsége arra predesztinál, hogy ebben a küzdelemben fontos szerepet töltsön be. Mindehhez azonban pénz kell. Mert a 170 lei évi előfizetési díj a lap előállításának a költségeit is alig fedezi. Itt van az Erdélyi Gazdasági Egylet. Anyagi eszközök hiányában nem tud kellőképpen működni. Nincsen magyar nyelvű gazdasági iskolánk. Ezt rövidesen fel kell állítani. Három olyan dologra mutattam itt rá, amelynek útján a bankok által adandó segítyezés a legeredményesebben és leghatásosabban volna kihasználható. Kétségtelen, hogy a bankok jövedelmének egyrésze így egy levezető csatornán elfolyne. Nem szabad azonban elfelednünk, hogy a legrövidebb idő alatt egy másik csatorna fog épülni, amelyen át a pénz visszaömlik. De nemcsak ilyenformán gondolom én a magyar

pénzintézetek szerepét közgazdasági életünk talpraállításában, hanem a magyar pénzintézetek minden téren keressék a legszorosabb együttműködési lehetőségeket a magyarság többi gazdasági szerveivel. Nem szabad ma egy banknak sem felülről nézni azt a kinlódást, amellyel a kisemberek küzdenek a megélhetésért. Le kell ereszkedniök a nép közé, mert ezzel nemcsak a nép nagy tömegein segítenek, hanem saját maguk egzisztenciáját is biztosabb alapokra helyezik. Hogy milyen uton lehetne gyorssegélyhez juttatni a kisgazdákat, erre nézve a bankok dolgozzanak ki tervezeteket, hiszen ennek a problémának a megoldása az ő körükbe vág. Rá kell itt mutatnom azonban arra, hogy olyan üzletek is kínálóznak, amelyeket azonnal meg lehetne valósítani és ezeknek óriási jelentősége lenne az erdélyi gazdatársadalomra nézve.

Ez volna a bankok bekapcsolásának terve.

Összegezve-az eddig elmondottakat, *folytassanak a magyar bankok magyar nemzeti politikát.* Ennek elérkezett már az ideje, mert tiz esztendő tanulságai megmutatták, hogy a merkantil politikát ideálizálni kell.

Most pedig rátérek azokra a dolgokra, amelyek a mezőgazdasági technika helyes és a kornak megfelelő átalakításával szolgálnák a többtermelés kérdését.

Nem tartozik szorosan ide, de előfeltételnek kell odaállítanunk *a helyes organizáció kiépítését.*

Ennek tárgyalása azonban nem tartozik reám, csupán mint előfeltételre hívom rá fel a figyelmet.

A többtermelés propagandáját egyelőre elsősorban csak megfelelő sajtótermékek útján szolgálhatjuk. Állandó szerepet kell betölteniök a népkönyvtáraknak, amelyeket akár a gazdakörök, akár más organizáció keretében kell felállítani sürgősen minden községben.

Addig, amig sikerülni fog a magyar földmives iskolát felállítani, vagy amig legalább hat vándor szaktanító fogja jární a falvakat, a kisgazdáknak haladásra való oktatását a könyvek és újságok kell, hogy elvégezzék.

Az időszakai sajtótermékek közül a „*Magyar Nép*” van hivatva a többtermelés eszméjét szolgálni. A „*Magyar Nép*”-nek ma már 17 ezer kisgazda előfizetője van. Ez a nagy

szám bizonyítja nemcsak azt, hogy százezrek tanulnak belőle, hanem azt is, hogy tanításait megszivlelik és szeretik.

A többtermelés ideáinak realizálása közül a következőket kell sürgősen végrehajtanunk:

A helyes talajművelésre és növénytermelésre való törekvésben kiskisgazdák az utóbbi években nagy lépéssel haladtak előre. A célkitűzés és a vezéreszmék ma már beidegződtek a közfelfogásba. Direktívákat kell adni és azoknak helyes realizálását kell biztosítani!

A *nemesített vetőmagvak* használatára mindenütt át kellene térni. Azoknak a szervezeteknek, amelyek az erdélyi kiskisgazdatársadalom ideggócai lesznek, egyik legfőbb feladata kell, hogy legyen a nemesített vetőmagvak terjesztése.

A többtermelés másik leghatásosabb eszköze a *műtrágyák* használata. Mindent meg kell tenni, hogy a kiskisgazdák rászokjanak műtrágyák rendszeres használatára.

Úgy a *nemesített vetőmagvak*, mint a *műtrágyák* használata a legfontosabb tényezők a kiskisgazdák jövedelmének szaporításában.

A műtrágyák használata közvetve belekapcsolódik az *állattenyésztés* kérdésébe is. A kiskisgazdák kaszálóinak és legelőinek minősége nem üti meg azt a mértéket, amelyet ma mint minimális követelményt kell felállítanunk. Éppen ezért az állattenyésztés üzésének anyagi eredményei alig fedezik a termelési költségeket.

Az állatok minősége tekintetében már sokkal jobban állunk. A kiskisgazda szereti állatait, ápolásukra és gondozásukra nagy súlyt fektet. A takarmányban sem fukarkodik – ha van. De ha nincs, nem tudja, hogy mihez kezdjen. Ezért a takarmány helyes feldolgozásának és kihasználásának, a takarmányinség leküzdésének módozataira sürgősen meg kell tanítani a kiskisgazdákat.

Mindezek a kérdések végeredményben szükségessé teszik, hogy kiskisgazdáinkat a növénytermelés és állattenyésztés összes modern fogásaival megismertessük. Ezt várják és kívánják. Hiszen minden új eszme megvalósulása több jövedelmet jelent, ezt pedig ki ne óhajtaná?

A tartandó állatfajta megválasztásának tekintetében is sokszor tanácstalan a kiskisgazda. Ma, amikor a tejtermelés, a

vaj- és sajtgyártás, különösen a *Székelyföldön*, olyan szépen beindultak, mind több és több állattenyésztési és tejgazdasági kérdés került a mindennapiság homlokterébe. Ezekre mind. feleletet, tanácsot várnak a gazdák ezrei és gyönyörű feladat az Országos Magyar Párt számára, hogy megteremtse a feleletadás lehetőségeit.

A lelkészek, tanítók, könyvek, ujságok és vándortanítók munkája volna hivatalba egyelőre ezt a kérdést megoldani.

Azért mondom egyelőre, mert *feltétlenül szükséges az, hogy felállítsuk a magyar földmivesiskolát*, ahol kellő tanulmányok alapján mindenki elsajátíthatná a többtermeléshez szükséges tudást.

A vándortanítók alkalmazása és a magyar földmivesiskola felállítása kell ma gerincét képezzék kivánalmainknak. Ezek többé már nem halogathatók és ezek ellen senkinek nem lehet semmi kifogása.

Számüzve minden politikát, a kérdés megoldásánál, az államnak is be kell látnia, hogy neki is érdeke. Ha ellenséges állást foglal el ezzel az eszmével szemben, saját magának árt.

De bármint is lesz, a magyarságnak a földmivesiskolát fel kell állítania önjelén is. Nem szabad visszariadni a nehézségektől, nem szabad kicsinyességeken fennakadni e fontos kérdés megoldásánál.

Egyet jegyezzünk meg jól: *kivülről segítséget nem várhatunk*. A többtermelésnek is az ad óriási gyakorlati értéket, hogy belső erőnkben gyökeredzik, ha megindult külső támogatás nélkül is, megvan és önmagától szolgálja a magyarság jólétének, anyagi állapotának gyarapodását, fenntartását.

A magyarság belső erőinek hatékonyságát a kisebbségi sors tudata meg kell, hogy sokszorozza.

Ez kell, hogy erőt adjon annak a felépítésére, annak a megteremtésére is, ami talán elsöpillanatra erőnkön felülnek látszik.

Ha ez az érzés minden magyart át fog hatni, hiszem, hogy jobb és szebb jövőnek nézünk eleibe.

Határozati javaslat.

1. Vándortanítók alkalmazása és az iskolán kívüli népművelés megszervezése az elmondottak alapján egybevetve a szervezkedésről elmondottakkal.
2. Magyar földmivesiskola felállítása.
3. A bankok támogatása a kérdés anyagi megoldásánál.

A Szakosztály a javaslatokat elfogadja.

A gyűlés tárgyalási anyaga *Dr. Gergely Jenő* tanár gyorsírói feljegyzései alapján állítottott össze.